

17.61x20.96	1	13	עמוד	13	גלובס - כותרת	15/05/2019	68424178-0
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330							

רגולציה על כלכלת אינטרנט

להחיל את חוקי המדינה על הכלכלה השיתופית

חברות כמו אובר או Airbnb אינן יכולות לעשות ככל העולה על רוחן. על הרגולטורים להתערב

ד"ר שלי קרייזר-לוי

להמשך פעילות, וליצירת השוק ועיצוב תנאיו – נלווית אחריות. חברות אלה מציגות את השוק שהן מכוונות כשוק יציב, לפחות באופן חלקי, פתוח והוגן. זוהי ההנחה שעל בסיסה מחליטים המשתמשים, הנהגים והנוסעים, או האורחים, והמארחים, להשתתף בשוק, והיא מה שמאפשרת לשוק להתקיים ולשגשג.

נקודת מוצא זו, של אחריות כלפי הצרכנים ונותני השירות, צריכה לשמש את קובעי המדיניות כאשר הם עוסקים ברגולציה של פעילות אתרים אלה. מעבר לחובות של חברות אלה במיזור הציבורי, צריך לדון גם בחובותיהן כלפי המשתמשים. זאת הסיבה שחלה על חברות אלה חבות חובת אמון כלפי המשתמשים, ועל המדינה לאכוף אותה.

חובה זו כוללת את המחויבות לאחריות כלפי המשתמשים בה משני צידי המתנס. על אתרים אלה חובה לנקוט צעדי פעולה אקטיביים למיגור אפליה של צרכנים ושל נותני שירות. בנוסף, יש לקבוע חובה חוקית המחייבת את החברות לתת הודעה מוקדמת טרם הפסקת פעילות באזור מסוים, ולאפשר לצרכנים ולנותני השירות ומן סביר למצוא חלופה לפעילות זו. ●

באנגליה כי נהגי אובר הם עובדי החברה לצרכי שכר מינימום וימי חופשה. אולם, דיון במסגרת דיני העבודה הוא חלקי בלבד, ואינו עוסק למשל בחובות כלפי צרכנים – אורחים או נוסעים אשר רק נהנים מהשירות אך לא מציעים אותו.

חשוב לזכור שהחברות הללו מייצרות תשתית לשוק אלטרנטיבי. הן שולטות בשוק עצמו, בכללי ההתנהגות

הייחוד בחברות הכלכלה השיתופית הוא היותן פלטפורמה שיוצרת שוק. וליצירת השוק ולעיצוב תנאיו נלווית אחריות כלפי כל המשתמשים

בו, בכללי הכניסה והיציאה מהפעילות ובנורמות שהשוק מעצב. זו תהיה טעות לראות באובר חברת מוניות ככלל חברה אחרת או לראות ב־Airbnb רשת בתי מלון, כפי שרבים נוטים לטעון בהקשרים שונים.

הייחוד בחברות ענק בכלכלה שיתופית הוא היותן פלטפורמה לפעילות. חברות אלה יוצרות שוק. קיומו של השוק הוא תנאי

באופן דומה, Airbnb עשויה להחליט להפסיק את פעילותה בישראל בתוך יומיים. זהו תרחיש לא סביר, אך אין כל חובה חוקית להמשיך את הפעילות.

אם נחזור לנהגים שפוטרו באובר, יהיו מי שיאמרו שגם הם מוגדרים כעובדים של החברה, וניתן היה לפטרם. אך זה לא מרוקן ראשית, דיני העבודה, במרבית המדינות, מחייבים את המעסיק לתת התראה, הודמנות לשימוע ולעיתים אף הגנות המעוגנות בהסכמים קיבוציים. הגנות על משתמשים בכלכלה שיתופית, נותני שירות ומקבלי שירות, לא קיימות.

למשל, בשנים האחרונות נחשפו דוגמאות לאפלייה של מארחים ב־Airbnb כלפי קבוצות מיעוט, ואף אפליה של אורחים בבחירת בית מארח. ישנן עדויות על אפליה של נהגים ונוסעים באובר. האם החברות אחראיות לפרקטיקות מפלות של המשתמשים שלהן? לחברות הללו נגישות גבוהה למידע והן יכולות לאתר אפלייה ולחסום משתמשים מפלים מהפעילות. מצד שני, כמעט ולא חלה עליהן רגולציה בהקשר זה.

הדוגמאות הללו מצביעות על התלות הגדולה של המשתמשים בחברות האלה. יש הטוענים כי קיימים יחסי עובד־מעביד בין האתר לבין המשתמשים. כך, למשל, נקבע

תמיינו לעצמכם מצב שבו השבוס קורא לכם לבוא למשרד ומודיע שאתם מפוטרם, מעכשיו לעכשיו. אין לכם התראה של חודש מראש, אין פיצויי פיטורים וגם לא מכתב, וממילא לא תוכלו לבקש דמי אבטלה על תקופת העבודה שלכם. נשמע הזוי? אבל זה מה שקרה בעיר אוסטיין בטקסס, כאשר העירייה העבירה רגולציה מחמירה, שחברת אובר ומתחרתה ליפט, סירבו להשלים איתה. שתי החברות הפסיקו בתגובה את פעילותן בעיר בתוך יומיים. הנהגים מצאו עצמם ללא עבודה ללא שום התראה מוקדמת. הנוסעים, שהסתמכו על שירותי החברות, נותרו ללא מענה. רבות דובר על רגולציה של פעילות כלכלה שיתופית לטובת הציבור בכל הקשור לבטיחות, מחירי השכירות ורישוי. אולם, שאלה חשובה לא פחות היא מה האחריות של חברות כמו Airbnb ואובר כלפי המארחים, האורחים, הנהגים והנוסעים שמשתמשים בפלטפורמה שלהם. כיום לחברות בכלכלה משתפת אין כל חובה להודיע מראש על הפסקת פעילות.

הכותבת מרצה וחוקרת קניין וכלכלה משתפת במרכז האקדמי למשפט ולעסקים